

Spidsen: 'Grin for helvede'

Provokeret af et kursus om *POSITIVE AGING* har Ole Leimand forfattet en opsang til de positive gerontologer.

Noget af det, der lige nu er på vej ind over hegnet fra det store udland, hedder *POSITIVE AGING*. I slutningen af maj afholdt Videnscenter på Ældreområdet, Gerontologisk Institut og kursusudbyderen ATTRACTOR således en to-dages konference i København med de amerikanske socialkonstruktivister Kenneth og Mary Gergen. Konferencens undertitel var: *Med sproget som skabende aktør i lederens hverdag*, og man sigtede udtrykkeligt på topledere og mellemledere i den offentlige sektor. Disse skulle åbenbart lære at tale på en anden og helt igennem positiv måde om og til de gamle, thi så ville der – vupti! – via den nye sprogføring opstå en positiv udvikling i ældresektoren.

Det er nyt for mig, at sproget kan optræde som en *selvstændigt skabende aktør*, og det er nok ikke mindre forbausende for den uforberedte, at arrangørerne kunne love, at der med den nye og positive sprogbrug kunne skabes organisationer, *hvor høj livskvalitet er uundgåelig for de ældre og for de ansatte* – Ja, der stod faktisk *uundgåelig*!

Hvad er nu den rette ædruelige reaktion på sligt – bortset fra at bruge pengene på noget mere fornuftigt?

Klap italesætningen i

Jeg vil til en start ganske enkelt anbefale, at hele dette stålsat positive, socialkonstruktivistiske slæng og alle de andre italesættere på området klapper helt i og overlader det til os gamle selv at finde ud af, hvad vi synes er rimeligt, passende og ønskværdigt for os.

Ægteparret Gergen er imidlertid ikke sådan at standse. De lover tværtimod at ville *berige, udvikle og udfordre vores sprog om "ældrebryden", "forfald"* o.s.v. De er med i kredsen omkring TAO Institute i Ohio. Her henter man en del

af sit ideologiske gods i en slags monopsykologisk bevægelse, kaldet *Appreciative Inquiry (AI)*, der meget kort sagt arbejder og docerer ud fra den opfattelse, at man kommer længere med sukker end med eddike – og at eddike derfor i grunden burde forbydes. Denne ensidige tilgang er helt igennem smalsporet, for ikke at sige fåret og håbløs.

Udvikling og afvikling

Under et lærermøde ved Folkeuniversitetet for nylig så en af mine gode kolleger over på mig med et svedent grin og sagde: "Nåh, så er det *afviklingspsykologi*, du underviser i!"

Latteren bredte sig hastigt i forsamlingen, og jeg gnækkede naturligvis lystigt med på vitsen. Humor er ofte et interessant redskab til en dybere forståelse, og spøgen henviser til et alvorligt dilemma, som professor Johan Fjord Jensen pegede på i sin bog *Livsbuen*; nemlig at når udviklingspsykologiske idealforestillinger drives videre op igennem livsaldrene, ender vi alt for nemt i det rent ud absurde hen mod livets slutning. Eller sagt på en anden måde: Hvis man ikke fastholder den faktiske dobbelthed mellem udvikling og afvikling i den såkaldt tredje og fjerde alder, så ender vi i det ualvorlige skaberi, det udvendige og overfladiske pjat, som bl.a. vil gøre det vanskeligt at bevare sin kvalificerede munterhed *på trods* af disse menneskelige og biologiske grundvilkår.

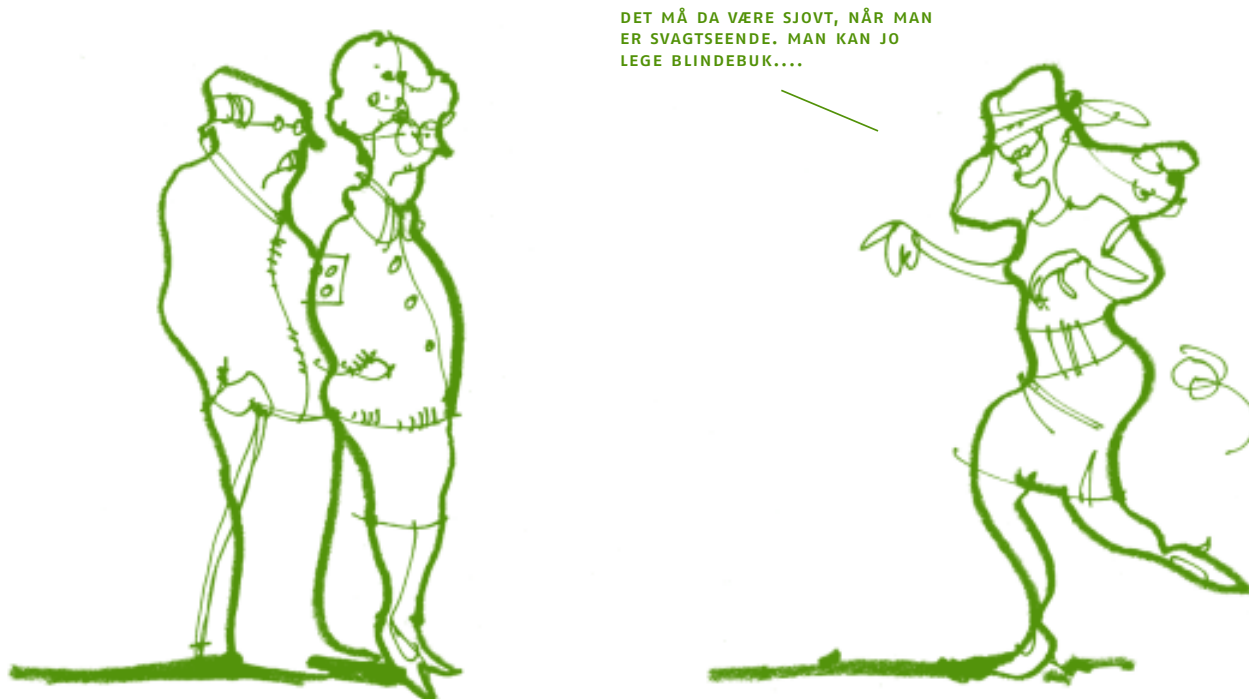
På Folkeuniversitetet undervises de (kommende) gamle derfor nøgternt og sagligt i ud- og afviklingspsykologi. Alderdommen er en livsfase med særlige muligheder og opgaver, og jeg mener ikke, at vi gamle i længden skal finde os i at blive *italesat* af langt yngre personer, der vælter hen over hinanden

i sprogligt klodsede og indholdsmæssigt let gennemskuelige forsøg på at positionere sig i det offentlige rum med gode råd til, hvordan vi gamle rettelig bør anskues og omtales – herunder af os selv. Sligt får begribeligvis meget nemt karakter af irriterende anmasselse. Dukker nogen derfor ukaldet op i medielandskabet og lægger an til at *italesætte* én selv og den gruppe, man naturligt tilhører, fx her de gamle, mener jeg, at man bør afsikre sit vokabularium og tjekke, at der er rigeligt med skarpe synonyme i kammeret.

Man er til oprør – og grin

Egentlig er det lettere med kræmmerne, der så inderligt gerne vil have fat i vore penge. Dem kender man efter et langt liv let på deres svært kedsomme og fantasiløse trav – men denne ulideligt varme luft, der nu driver gennem avisspalterne fra forskningsinstitutter og videncentres professionelle *italesættere*, er ofte præget af så højt et terminologisk imponør-tal, at det nok svimler for de fleste sagesløse læsere, men klogere bliver de næppe af alt dette akademiske krukkeri.

Der kan måske være grund til at appellere til alle de andre gamle danske drenge og piger: Find jer ikke mere i at lade jer *italesætte* af grønskillingerne og hop ikke på den dumme galej, at alderdommen skulle kunne fremstå troværdigt som en i det evindelige henrykt og huldsaligt anprisningsværdig udviklingshistorie. Alderdommen er præget af udvikling, hvis man ellers bærer sig kløgtigt ad, og af afvikling under alle omstændigheder; af glædelige landvindinger, hvis man ellers er heldig, og af sørgelige tab – det sidste endda med fuld garanti.

Påstår nogen noget andet, så vend det døde øre til – og grin så skævt, I overhovedet kan.

Eller sagt på en anden måde: Man forsøger at sælge de store danske årgange fra midten af 1940'erne nogle ensidige, og dermed tåbelige opfattelser af den kvalificerede alderdom. Opfattelser, der givetvis – og på lattervækkende grotesk måde – kommer til at præge de amerikanske efterkrigs-babyboomere, hvis de da ikke i tide lytter til nogle af deres egne, mere tænksomme folk – som fx samtidshistorikeren Theodore Roszak og rabbineren Zalman Schachter-Shalomi.

Eller sagt på en tredje måde – og nu med Michel de Montaignes prægnante ord fra 1500-tallet:

Gud viser sin Naade mod dem, hvem han berører Livet i Smaapartier. Det er den eneste Velgerning, som Alderdommen fører med sig. Den sidste Død bliver derved saa meget mindre total og smertefuld; den dræber kun et halvt eller et kvart Menneske

Dét er da positivt – og sågar morsomt – men på et kvalificeret plan!

Lad så kun POSITIVE AGING i al sin smagløse og kælent behagesyge amerikanske overfladiskhed løbe stormløb på de hjemlige pengekasser og sjæle. Jeg tilslutter mig salig dronning Victoria:

We are not amused!

Ole Leimand er cand.psych. og næstformand i Dansk Selskab for Kreativitet og Innovation. Han underviser i den tredje alders muligheder og i kreativitet som livsform på Folkeuniversitetet i København – og er i øvrigt folkepensionist. Har udgivet *Det er mageløst! H. C. Andersens syn på kreativiteten*. Er i gang med en undersøgelse af vilkårene for at blive og være gammel på fristaden Christiania.